

Σημείο μηδέν για την κρίση της ευρωζώνης

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΠΑΓΟΥΛΑΤΟΥ*

ΤΟ ΔΥΣΟΙΩΝΟ 2012 ΑΝΑΤΕΛΛΕΙ με μία πολλαπλή διεθνή και ευρωπαϊκή οικονομική κρίση. Σε παγκόσμιο επίπεδο, έχουμε συσσώρευση δημόσιου χρέους των ανεπτυγμένων χωρών, επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας (που σήμερα την κινεί εν πολλοίς ο αναπτυσσόμενος κόσμος), αδυναμία αποτελεσματικού συντονισμού νομισματικών και συναλλαγματικών πολιτικών μεταξύ των μεγάλων οικονομιών του πλανήτη (όπως απέδειξε και η αποτυχία του G20 των Κανών), και άνοδο της ανεργίας σε πολλές χώρες του ανεπτυγμένου δυτικού κόσμου.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και ιδίως ευρωζώνης, τα παραπάνω προβλήματα έχουν διογκωθεί σε διαστάσεις υπαρξιακής πια απειλής για την ακεραιότητα και επιβίωση της ίδιας της ζώνης του ευρώ. Ένας νέος υφεσιακός κύκλος είναι ξεκάθαρα προ των πυλών, με τις τελευταίες εκτιμήσεις του ΔΝΤ να αναθεωρούνται διαρκώς προς τα κάτω, προβλέποντας το 2012 μόλις 0,5% ΑΕΠ μέσω οικονομική μεγέθυνση για την ευρωζώνη, 0,8% για τη Γερμανία, 0,6% για τη Γαλλία, και μηδενική μεγέθυνση ή βαθιά ύφεση για τις χώρες της νότιας περιφέρειας. Η ύφεση της ευρωζώνης είναι η αναπόφευκτη συνέπεια των ταυτόχρονων προγραμμάτων λιτότητας σε πολλές χώρες, κυρίως της περιφέρειας του ευρώ. Σε χώρες με μεγάλα ελλείμματα -και η χειρότερη είναι η δική μας-, η δημοσιονομική εξυγίανση, οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και η «εσωτερική υποτίμηση» για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας συνιστούν αναγκαίο μονόδρομο.

Όμως, αν όλοι στην ευρωζώνη ακολουθούν υφεσιακή πολιτική λιτότητας, η προσπάθεια όλων αλληλοϋπονομεύεται. Αν η ευρωζώνη έχει μηδενική ή αρνητική ανάπτυξη, το δημόσιο χρέος θα αυξάνεται αντί να μειώνεται. Η αναίμακτη παγκόσμια και ευρωπαϊκή ζήτηση ακυρώνει τη μόνη ελπίδα διεξόδου των χωρών της ευρωπεριφέρειας (και της Ελλάδας) σε θετικό πρόσημο ανάπτυξης, αυξάνοντας τις εξαγωγές τους στον υπόλοιπο κόσμο.

Επομένως, η ευρωζώνη χρειάζεται μία αντισταθμιστική πολιτική αναθέρμανσης της ζήτησης στις χώρες με χαμηλότερα δημοσιονομικά ελλείμματα (όπως η Γερμανία ή η Ολλανδία) και αναπτυξιακής ενίσχυσης των χωρών της περιφέρειας, προκειμένου να τονωθεί η οικονομία τους και να καταστεί πιο βιώσιμο το χρέος τους.

Σε αυτή τη φοβερή κρίση, η ευρωζώνη δεν βρέθηκε μόνο με ελλιπή αρχιτεκτονική και ανεπάρκεια θεσμών, αλλά και με δογματική επιμονή σε «ορθόδοξες» πολιτικές, που υπό τις παρούσες συνθήκες κρίσης διαστάσεων δεκαετίας του '30 μπορεί να αποβούν καταστροφικές. Η οικονομία της ευρωζώνης, όπως και η παγκόσμια, χρειάζεται ενέσεις ρευστότη-

τας, για να μπορέσει να βγει από την κρίση χρέους-ύφεσης. Στις ΗΠΑ και τη Βρετανία, οι κεντρικές τράπεζες τυπώνουν χρήμα «όσο χρειάζεται», λειτουργώντας ως δανειστές τελευταίας προσφυγής για τις κυβερνήσεις τους. Και για αυτό, τα επιτόκια κρατικών ομολόγων παραμένουν πολύ χαμηλά, παρότι το δημόσιο χρέος των ΗΠΑ είναι μεγαλύτερο από το μέσο χρέος της ευρωζώνης. Αυτή την κρίσιμη απόφαση ευρείας, μαζικής απορρόφησης των ομολόγων της περιφέρειας, ώστε να μειωθεί δραστικά το κρατικό κόστος χρηματοδότησης, αρνείται η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Η κρίση χρέους στην ευρωζώνη πλησιάζει το σημείο μηδέν, καθώς το πρόβλημα της Ιταλίας και των άλλων μεγάλων χωρών δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί με τους υπάρχοντες αναμικτούς μηχανισμούς του EFSF, χωρίς άλμα ενοποίησης είτε προς άμεση ευρείας κλίμακας εμπλοκή της ΕΚΤ είτε προς δημιουργία ευρωομολόγου. Αυτό σημαίνει ότι στους επόμενους μήνες, εβδομάδες, η ευρωζώνη είτε θα κάνει αυτά τα άλματα είτε θα αντιμετωπίσει άμεση απειλή διάλυσης. Το πρώτο είναι (ευτυχώς) αρκετά πιθανότερο από το δεύτερο.

Για αυτό είναι σημαντικό η Ελλάδα να είναι σε θέση να παρακολουθήσει την ευρωζώνη στην πορεία στενότερης ενοποίησης. Πρέπει πάση θυσία να μην μείνουμε πίσω και απέξω. Προϋπόθεση είναι να έχει φτάσει η Ελλάδα κοντά στη δημιουργία πρωτογενών πλεονασμάτων του προϋπολογισμού και στην πραγματοποίηση των μεταρρυθμίσεων. Παραμένοντας στο τραπέζι, έχουμε ελπίδες να γίνουμε μέρος μιας ευρωπαϊκής διαπραγμάτευσης για μία πιο βιώσιμη οικονομική διακυβέρνηση και αρχιτεκτονική του ευρώ. Αλλιώς, έξω από το ευρώ, μας περιμένει η οικονομική καταστροφή. □

*Ο κ. Γιώργος Παγουλάτος είναι καθηγητής Ευρωπαϊκής Πολιτικής και Οικονομίας στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και επισκέπτης καθηγητής στο Κολλέγιο της Ευρώπης (Μπρυζ).